

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 6Cdo/38/2019
Identifikačné číslo spisu: 7112223317
Dátum vydania rozhodnutia: 24.06.2020
Meno a priezvisko: JUDr. Daniela Švecová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2020:7112223317.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu H. V., nar. XX. Y. XXXX, bývajúceho v U., L. XX, zastúpeného JUDr. Jurajom Kusom, advokátom so sídlom v Michalovciach, Námestie osloboditeľov 10, proti žalovanej Slovenskej republike, za ktorú koná Generálna prokuratúra Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Štúrova 2, o náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím orgánu verejnej moci, vedenej na Okresnom súde Košice I pod sp. zn. 15 C/174/2012, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach zo 4. októbra 2018 sp. zn. 3 Co 270/2017, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Košiciach zo 4. októbra 2018 sp. zn. 3 Co 270/2017 v napadnutej časti z r u š u j e a v e c m u v r o z s a h u z r u š e n i a v r a c i a n a d ě a ľ š i e k o n a n i e . V ý r o k , k t o r ý m ž a l o b u z a m i e t o l v p r e v ý š u j ú c e j č a s t i , z o s t á v a n e d o t k n u t ý .

Odôvodnenie

1. Okresný súd Košice I (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcovi nemajetkovú ujmu v peniazoch vo výške 100 000,- eur s úrokom z omeškania vo výške 9,5 % ročne z tejto sumy od 26. apríla 2012 do zaplatenia do troch dní od právoplatnosti rozsudku a žalobcovi priznal náhradu trov konania v rozsahu 100%.

2. Dospel k záveru, že žaloba je dôvodná, keď výsledkami vykonaného dokazovania bolo preukázané, že žalobcovi vznikla škoda následkom vydania nezákonného rozhodnutia - uznesenia vyšetrovateľa Odboru inšpekčnej služby v Košiciach zo 14. decembra 2005 pre trestný čin zneužívania právomoci verejného činiteľa podľa § 158 ods. 1 písm. a) zákona č. 300/2005 Z. z. Trestného zákona v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný zákon“) a pre trestný čin prijímania úplatku a inej nenáležitej výhody podľa § 160 ods. 2 Trestného zákona, proti ktorému v zákonom stanovenej lehote podal sťažnosť, ktorú prokurátor uznesením zo dňa 23. februára 2006 zamietol a podal proti žalobcovi obžalobu. V trestnom konaní proti žalobcovi, ktoré bolo vedené na Okresnom súde Michalovce pod sp. zn. 3T 85/2010, bol žalobca rozsudkom z 25. novembra 2010 spod obžaloby oslobodený z dôvodu, že v konaní nebolo dokázané, že sa skutok stal. Na odvolanie prokurátora Krajský súd v Košiciach uznesením z 27. apríla 2011 sp. zn. 7To/20/2011 tento oslobodzujúci rozsudok zrušil a postúpil vec Špecializovanému trestnému súde v Pezinku (ako súdu vecne príslušnému), ktorý taktiež rozsudkom z 3. augusta 2011 sp.

zn. PK-2T/14/2008 žalobcu spod obžaloby oslobodil, pretože prokurátor na hlavnom pojednávaní ustúpil od obžaloby podľa § 239 ods. 2 zákona č. 301/2005 Z. z. Trestného poriadku v znení neskorších predpisov. Oslobodzujúci rozsudok nadobudol právoplatnosť dňa 3. augusta 2011, teda 5 rokov a 9 mesiacov po začatí trestného stíhania, ktoré sa napokon neskončilo ani odsúdením žalobcu. Súd prvej inštancie ďalej zistil, že v čase začatia trestného stíhania žalobca pracoval v stálej štátnej službe vo funkcii staršieho referenta Oddelenia hraničnej kontroly Policajného zboru Výšné Nemecké, Odboru hraničnej polície Sobrance, Úradu hraničnej a cudzineckej polície Prezídia policajného zboru Slovenskej republiky, ale z tohto služobného pomeru bol personálnym rozkazom ministra vnútra č. 731 zo dňa 22. decembra 2005 prepustený.

3. Súd prvej inštancie zdôraznil objektívnu povahu zodpovednosti štátu za vzniknutú škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci, čo znamená, že zo strany oprávneného subjektu nie je potrebné preukazovať zavinenie vo forme úmyslu či nedbanlivosti, ale stačí preukázať, že škoda je výsledkom činnosti príslušného orgánu štátu (tzv. zodpovednosť za výsledok). Poškodený, ktorý bol spod obžaloby oslobodený, má právo na náhradu škody spôsobenej uznesením o vznesení obvinenia. Takéto právo by nemal iba vtedy, ak by si vznesenie obvinenia zaviniť sám, bol spod obžaloby oslobodený len preto, že nie je za čin trestne zodpovedný alebo že mu bola udelená milosť alebo že trestný čin bol amnestovaný.

4. Výšku nároku na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch určil podľa § 17 ods. 3 zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 514/2003 Z. z.“), keď prihliadol na hľadiská vyplývajúce z tohto zákonného ustanovenia. Uviedol, že trestné stíhanie predstavuje závažný zásah do osobnej slobody jednotlivca a vyvoláva aj ďalšie negatívne dopady na jeho osobný život a životný osud. Zasahuje do súkromného života jednotlivca, do jeho cti a dobrej povesti, a preto je spôsobilé okrem porušenia práva na osobnú slobodu garantovaného článkom 17 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky obmedziť či porušiť aj právo na rešpektovanie a ochranu súkromného a rodinného života, dôstojnosti, osobnej cti a dobrej povesti, ako to zaručuje článok 12 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky. Je nepochybné, že trestné stíhanie realizované v rozpore so zákonom je spôsobilé vyvolať okrem vzniku materiálnej škody aj vznik nemateriálnej ujmy vo sfére osobnostných práv.

5. Krajský súd v Košiciach (ďalej len „krajský súd“ alebo „odvolací súd“) rozsudkom zo 4. októbra 2018 sp. zn. 3 Co 270/2017 rozsudok okresného súdu zmenil tak, že žalovanej uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi 75 000,- eur s 9 % úrokom z omeškania od 26. apríla 2012 do zaplatenia do 3 dní od právoplatnosti rozsudku. Vo zvyšku žalobu zamietol a žalobcovi priznal náhradu trov konania proti žalovanej v rozsahu 100%.

6. Z odôvodnenia jeho rozhodnutia vyplýva, že (čo do existencie zodpovednosti štátu za vzniknutú škodu - základu uplatneného nároku) sa v celom rozsahu stotožnil s názorom súdu prvej inštancie. Uviedol, že tento základ sa odvíja od (vyššie špecifikovaného) uznesenia o vznesení obvinenia. S ohľadom na (prechodné) ustanovenie § 27b ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z. uplatnený nárok žalobcu posudzoval podľa zákona č. 514/2003 Z. z. v znení účinnom do 31. decembra 2008. Poukázal na ustanovenia § 5 ods. 1, § 6 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z., na článok 2 ods. 1 a ods. 2 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku (ďalej len „C. s. p.“) a dospel k záveru, že súd prvého stupňa správne posúdil základ uplatneného nároku žalobcu. Poukázal na zmysel právnej úpravy zodpovednosti štátu za škodu (premietnutý aj do rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“ sp. zn. 4 MCdo 15/2009), na ústavnoprávny základ uplatneného nároku (nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 754/2016), na článok 46 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, na článok 36 Listiny základných práv a slobôd a na princípy materiálneho právneho štátu, v zmysle ktorých každá ujma spôsobená nesprávnym, či nezákonným zásahom štátu, musí byť odškodnená. Zdôraznil, že ak má byť štát právnym štátom, musí niesť objektívnu zodpovednosť za konanie svojich orgánov, ktorým zasahuje do základných práv jednotlivca. V tejto súvislosti preto nie je rozhodné, ako orgány činné v trestnom konaní vyhodnotili pôvodné podozrenie, ale to, či sa ich podozrenie v konaní potvrdilo. Ak orgány činné v trestnom konaní dospejú k rozhodnutiu, ktoré sa neskôr ukáže ako nezákonné, ide vo vzťahu k stíhanej osobe o postup porušujúci

základné ľudské práva. Z hľadiska existencie zodpovednosti štátu za vzniknutú škodu poukázal aj na rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 156/2017 a 4 MCdo 15/2009.

7. Rovnako ako súd prvej inštancie, aj odvolací súd dospel k záveru, že so zreteľom na okolnosti predmetnej veci je dôvodné aj priznanie nemajetkovej ujmy v peniazoch. Uviedol, že kritériá pre posúdenie výšky tohto nároku podľa § 17 ods. 3 zákona č. 514/2003 Z. z. boli doplnené s účinnosťou od 1. januára 2009, že aplikácia § 17 ods. 3 zákona č. 514/2003 Z. z. neprichádza do úvahy, a že pre priznanie nemajetkovej ujmy musia byť naplnené predpoklady uvedené v odseku 2 tohto ustanovenia s prihliadnutím na konkrétne zistenia (bod 31. napadnutého rozhodnutia). Tento nárok treba priznať v takom rozsahu, aby plnil nielen symbolickú, ale aj reparačnú funkciu, najmä so zreteľom na povahu trestnej činnosti, za ktorú bol žalobca stíhaný, na dĺžku trestného stíhania, ako aj na to, že žalobca sa v súčasnej dobe už nemôže domôcť nápravy rozhodnutia o prepustení zo služobného pomeru. Súd má pri tomto rozhodovaní prihliadnuť aj na vlastnú judikatúru, na rozhodnutia iných senátov toho istého súdu, na rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky (III. ÚS 288/2017, III. ÚS 289/2017) a uzavrel, že na Krajskom súde v Košiciach bolo viacero odvolacích konaní vedených proti Slovenskej republike na návrh príslušníkov Oddelenia hraničnej kontroly Policajného zboru Vyšné Nemecké, voči ktorým bolo v rovnaký deň začaté trestné stíhanie za rovnaké trestné činy (vo veci žalobcu X. W. vedenej pod sp. zn. 5 Co 324/2015 - priznaná nemajetková ujma vo výške 100 000,- eur, vo veci žalobcu N.. P. Š. vedenej pod 11 Co 127/2016 - priznaná nemajetková ujma vo výške 75 000,- eur, vo veci žalobcu I. X. vedenej pod sp. zn. 9 Co 441/2016 - priznaná nemajetková ujma vo výške 60 000,- eur). So zreteľom na vyššie uvedené okolnosti prejednávanej veci odvolací súd považoval ním priznanú sumu (75 000,- eur) z titulu nemajetkovej ujmy za primeranú a vo zvyšku žalobu zamietol (viď bod 33. napadnutého rozhodnutia).

8. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu (v jeho zmeňujúcej časti a časti týkajúcej sa náhrady trov konania) podala žalovaná dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzovala z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) C. s. p., keď rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Poukázala pritom na prípustnosť, resp. neprípustnosť aplikácie ustanovenia § 17 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z. z., keď nezákonné rozhodnutie malo byť vydané v čase pred nadobudnutím účinnosti novej právnej úpravy, t. j. zákona č. 412/2012 Z. z. účinného od 1. januára 2013, ale aj na vyriešenie právnej otázky, či výšku nemajetkovej ujmy má súd priznať aj s ohľadom na stratu zamestnania a s tým spojených finančných výhod žalobcu v služobnom pomere. Uviedla, že pri rozhodovaní o výške nemajetkovej ujmy sa obidva súdy odchýlili od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Poukázala na ustanovenie § 17 zákona č. 514/2003 Z. z., najmä na jeho odsek 4 a v súvislosti s ním aj na rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 19/2018 a uviedla, že na požiadavke primeranosti náhrady nemajetkovej ujmy nezmenil nič ani zákon č. 517/2008 Z. z., ani zákon č. 412/2012 Z. z. Určenie maximálnej hranice náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím v zmysle zákona č. 412/2012 Z. z. tak, aby priznaná náhrada nebola vyššia ako náhrada za ujmu, ktorú utrpeli obeť trestných činov, je pokračovaním v už nastolenom trende legislatívnych úprav pod vplyvom rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva; táto náhrada (podľa Európskeho súdu pre ľudské práva) musí byť rozumne primeraná utrpenej ujme na povesti (napr.: Tolstoy proti Spojenému kráľovstvu) a pri určovaní výšky tohto nároku treba vychádzať z dôkazov preukazujúcich výšku ujmy (napr. Flux proti Moldavsku, Steel a Morris proti Spojenému kráľovstvu). Uviedla, že výška náhrady v konkrétnom prípade musí zohľadňovať výšku náhrady priznávanú vnútroštátnymi súdmi v iných prípadoch týkajúcich sa poškodenia dobrej povesti (napr. Público-Comunicacão, S. A. proti Portugalsku) a tiež aj to, že v tejto výške musí byť zohľadnená aj výška náhrady, ktorá je priznávaná za telesné zranenia alebo ktorá je priznávaná obetiam násilných činov, pričom náhrada za porušenie iných osobnostných práv by nemala bez existencie závažných a dostatočných dôvodov prevyšovať maximálnu výšku náhrady priznávanú za telesné zranenia alebo násilné činy (napr.: Iltalehti a Karhuvaara proti Fínsku). Tieto hľadiská zohľadnil aj najvyšší súd v rozhodnutí sp. zn. 7 Cdo 100/2017, na závery ktorého poukázala a zdôraznila, že odvolací súd sa odklonil od týchto záverov a jeho rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Z odôvodnení rozhodnutí súdov tiež nie je zrejmé, ako súdy dospeli k prisúdenej sume, na základe akého výpočtu. I keď výšku nemateriálnej ujmy súd určuje voľnou úvahou, táto úvaha sa nemôže stať nepreskúmateľnou ľubovôľou súdu mimo rámca akejkoľvek kontroly. Z rozhodnutí súdov nevyplývalo

ani to, akou úvahou sa riadili, keď dospeli k záveru, že morálna satisfakcia v danom prípade nepostačuje a poukázala aj na rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 171/2005, kde sa konštatuje, že priznávanie premrštených súm by mohlo viesť k bezdôvodnému obohacovaniu.

9. Pokiaľ žalobca stratil mesačný príjem v podobe mzdy, sociálne výhody spojené s výkonom funkcie, nárok na odchodné a výsluhový dôchodok, za stratu ktorých súd prvej inštancie žalobcovi priznal 100 000,- eur a odvolací súd 75 000,- eur, dovolateľka poukázala na skutočnosť, že v konaní vedenom na Krajskom súde v Bratislave pod sp. zn. 2S/245/2006 bola preskúmaná zákonnosť rozhodnutia žalovaného KM-12/PK-2006 a rozsudkom z 18. marca 2008 súd žalobu zamietol, lebo žalobca sa dopustil konania, ktoré je v rozpore so zákonom č. 73/1998 Z. z., a preto boli splnené podmienky na jeho prepustenie. Toto (správne) konanie a trestné konanie sú dve odlišné konania (vzájomne sa neovplyvňujúce konania) a otázka trestnoprávnej zodpovednosti nie je zhodná so skutočnosťami tvoriacimi podklad pre personálne opatrenie - prepustenie zo služobného pomeru. Oslobodzujúci rozsudok v trestnom konaní neznamena, že žalobca sa nedopustil porušenia služobnej prísahy alebo služobnej povinnosti, ktorá ale nemusela dosahovať intenzitu trestného činu. Poukázala pritom na tri rozhodnutia správneho kolégia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Sžo 113/2008 z 26. mája 2009, sp. zn. 1 Sžo 385/2009 z 22. marca 2011 a sp. zn. 4 Sžo 10/2011 z 23. marca 2011, ktoré sa predmetnou otázkou zaoberajú. Rozhodnutia súdu prvej inštancie, ako aj odvolacieho súdu, dovolateľka považovala za také, ktoré sú v rozpore s dobrými mravmi. Dovolateľka navrhla rozsudok odvolacieho súdu v napadnutom rozsahu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

10. Žalobca vo vyjadrení k dovolaniu navrhol dovolanie žalovanej odmietnuť („ako nedôvodné“). Poukázal na princíp úplného odškodnenia, neprípustné odňatie už existujúceho práva, zásah do legitímnej nádeje poškodeného na satisfakciu a porušenie zákazu retroaktivity a v tejto súvislosti aj na rozsudok najvyššieho súdu zo 16. marca 2016 sp. zn. 7 Cdo 262/2015. Zdôraznil, že dovolateľkou citované rozhodnutia sú v rozpore s týmito princípmi. Porovnal zákon č. 514/2003 Z. z. (v zmysle ktorého je štátny orgán pôvodcom škody) so zákonom č. 215/2006 Z. z. o odškodňovaní osôb poškodených násilnými trestnými činmi (v zmysle ktorého sa štátny orgán nedopustil žiadneho protiprávneho konania). Zdôraznil, že z uznesenia vyšetrovateľa zo 14. decembra 2005 a z personálneho rozkazu o prepustení zo služobného pomeru z 22. decembra 2005 je zrejmé, že obidva skutky, pre ktoré bol žalobca v disciplinárnom konaní prepustený, sú zhodné so skutkami, pre ktoré bol aj trestne stíhaný. Najvyššiemu súdu bolo dňa 5. septembra 2019 doručené doplnenie vyjadrenia žalobcu k dovolaniu žalovanej, na ktoré sa podľa § 436 ods. 3 C. s. p. neprihliada (dovolanie doručí súd prvej inštancie protistrane, vyzve ju, aby sa k dovolaniu vyjadrila a určí na vyjadrenie lehotu nie kratšiu ako desať dní. Na neskôr podané vyjadrenie sa neprihliada).

11. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 C. s. p.) po zistení, že dovolanie ako strana sporu podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 C. s. p.) dovolateľka, na ktorú sa vzťahuje § 429 ods. 2 písm. b/ C. s. p.) a v ktorej neprospech boli dovolaním napadnuté výroky rozhodnutia vydané (§ 424 C. s. p.), bez nariadenia pojednávania (§ 443 C. s. p.) preskúmal napadnuté výroky rozsudku odvolacieho súdu a dospel k záveru, že dovolanie žalovanej je prípustné a tiež dôvodné.

12. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok. Mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 C. s. p. je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. Pokiaľ zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 C. s. p.

13. Podľa § 421 ods. 1 C. s. p. je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

14. V zmysle § 432 ods. 1 C. s. p. dovolanie prípustné podľa § 421 C. s. p. možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Podľa § 432 ods. 2 C. s. p. sa dovolací dôvod vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia, pričom právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

15. V danom prípade dovolateľka vyvodzuje prípustnosť dovolania z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) C. s. p., keď rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Do ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v zmysle § 421 ods. 1 C. s. p. treba zahrnúť aj naďalej použiteľné, legislatívnymi zmenami a neskoršou judikatúrou neprekonané civilné rozhodnutia a stanoviská publikované v Zbierkach súdnych rozhodnutí a stanovísk vydávaných Najvyššími súdmi ČSSR a ČSFR, ďalej v Bulletin Najvyššieho súdu ČSR a vo Výbere rozhodnutí a stanovísk Najvyššieho súdu SSR a napokon aj rozhodnutia, stanoviská a správy o rozhodovaní súdov, ktoré boli uverejnené v Zborníkoch najvyšších súdov č. I., II. a IV. vydaných SEVT Praha v rokoch 1974, 1980 a 1986 (Rc 71/2018).

16. Dovolateľka v dovolaní naformulovala dve právne otázky. Prvou je otázka možnosti aplikácie ustanovenia § 17 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z. z., keď nezákonné rozhodnutie bolo vydané pred nadobudnutím účinnosti zákona č. 412/2012 Z. z. účinného od 1. januára 2013, ktorým sa menil a dopĺňal zákon č. 514/2003 Z. z. Ako je zrejmé z obsahu dovolania, uvedená právna otázka sa v podstate týka správnosti posudzovania primeranosti výšky náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím a nevyhnutnosti (pri tomto určení) zohľadnenia iných hmotnoprávných predpisov tuzemského právneho poriadku upravujúcich odškodňovanie a judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva.

17. Podľa názoru dovolateľky sa odvolací súd odklonil od ustálenej praxe dovolacieho súdu, pričom označila rozhodnutia najvyššieho súdu, od ktorých sa mal odvolací súd v napadnutom rozhodnutí odkloniť pri riešení vymedzenej právnej otázky. Ide o uznesenie najvyššieho súdu z 24. júla 2018 sp. zn. 3 Cdo 19/2018 a uznesenie najvyššieho súdu zo 17. októbra 2018 sp. zn. 7 Cdo 100/2017. V tejto súvislosti treba pripomenúť, že samotné tvrdenie, že odvolací súd sa riešením určitej právnej otázky odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, ešte nezakladá prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) C. s. p.; relevantným je až zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k dovolateľom tvrdenému odklonu skutočne došlo. Dovolací súd preto pristúpil k posúdeniu, či je opodstatnená argumentácia dovolateľky o odklone odvolacieho súdu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

18. V rozhodnutí z 24. júla 2018 sp. zn. 3 Cdo 19/2018 sa najvyšší súd zaoberal otázkou, či sa ustanovenie § 17 ods. 4 môže, resp. nemôže vzťahovať na právne vzťahy založené pred 1. januárom 2013. Najvyšší súd v tomto rozhodnutí dospel k záveru, že na záveroch najvyššieho súdu o povinnosti všeobecného súdu určiť primeranú výšku náhrady spôsobenej nezákonným rozhodnutím po zohľadnení iných právnych predpisov slovenského právneho poriadku upravujúcich odškodnenie, ako aj judikatúry ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva, ku ktorým dospel najvyšší súd skôr už v rozhodnutiach, v ktorých bol uplatnený nárok na náhradu nemajetkovej ujmy podľa zákona č. 58/1969 Zb., nezmenili neskôr nič ani zákon č. 517/2008 Z. z., ani zákon č. 412/2012 Z. z. Určenie maximálnej hranice náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím v zmysle zákona č. 412/2012 Z. z. tak, aby priznaná náhrada nebola vyššia ako náhrada za ujmu, ktorú utrpeli obeť trestných činov, je pokračovaním v už nastolenom trende legislatívnych úprav pod vplyvom rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva.

19. Rovnakú právnu otázku riešil aj senát 7 C najvyššieho súdu v rozhodnutí zo 17. októbra 2018 sp. zn. 7 Cdo 100/2017. Senát 7C sa stotožnil s právnym názorom vysloveným v citovanom rozhodnutí senátu 3C a považoval ho za ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu.

20. Otázkou spočívajúcou v tom, čo možno považovať za „ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu“ sa zaoberalo aj občianskoprávne kolégium najvyššieho súdu; výsledkom jeho rokovania bolo uverejnenie uznesenia najvyššieho súdu z 24. januára 2018 sp. zn. 6 Cdo 29/2017 v Zbierke rozhodnutí a stanovísk Najvyššieho súdu Slovenskej republiky publikovaného pod číslom Rc 71/2018 (zošit 8), v zmysle ktorého do ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v zmysle § 421 ods. 1 C. s. p. treba zahrnúť aj naďalej použiteľné, legislatívnymi zmenami a neskoršou judikatúrou neprekonané civilné rozhodnutia a stanoviská publikované v Zbierkach súdnych rozhodnutí a stanovísk vydávaných Najvyššími súdmi ČSSR a ČSFR, ďalej v Bulletin Najvyššieho súdu ČSR a vo Výbere rozhodnutí a stanovísk Najvyššieho súdu SSR, a napokon aj rozhodnutia, stanoviská a správy o rozhodovaní súdov, ktoré boli uverejnené v Zborníkoch najvyšších súdov č. I., II. a IV. vydaných SEVT Praha v rokoch 1974, 1980 a 1986. V zmysle tohto rozhodnutia možno za ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu považovať aj len jedno rozhodnutie najvyššieho súdu, a to najmä keď názory dovolacieho súdu v tomto rozhodnutí nie sú prekonané.

21. V rozhodnutí z 31. mája 2007 sp. zn. 4 Cdo 177/2005, ktoré bolo publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky ako judikát Rc 13/2009, pri riešení nastolenej otázky (odškodnenie väzby) najvyšší súd vyslovil záver, podľa ktorého nárok na náhradu nemajetkovej ujmy treba posudzovať aj v súvislosti s čl. 5 ods. 1 a 5 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“), i keď nárok na odškodnenie väzby vznikol podľa § 5 ods. 1 zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom (ďalej len „zákon č. 58/1969 Zb.“). Najvyšší súd zdôraznil, že ustanovenie čl. 5 ods. 5 Dohovoru obsahuje tzv. neurčitý právny pojem, ktorý vyžaduje jeho aplikáciu na konkrétne skutkové okolnosti prípadu. Neurčité právne pojmy v žiadnom prípade nie sú ustanoveniami, ktoré by súdu umožňovali ľubovôľu, alebo ktoré by umožňovali súdu absolútne neobmedzenú úvahu. Ich aplikáciu a výklad je súd povinný vo svojom rozhodnutí zdôvodniť a vyrovnáť sa s relevantnými argumentmi účastníka o neprimeranosti odškodnenia aj s prihliadnutím na rozsah odškodnenia v iných, prejednávanej veci obdobných veciach (najvyšší súd v tomto rozhodnutí poukázal na rozsudok ESLP zo 17. júla 2012 v prípade Winkler proti Slovenskej republike).

22. V rozhodnutí z 27. apríla 2006 sp. zn. 4 Cdo 171/2005 najvyšší súd konštatoval, že i keď je výška zadosťučinenia v peniazoch predmetom úvahy súdu, jeho úvaha sa musí opierať o celkom konkrétne a preskúmateľné hľadiská. Uplatnenie voľnej úvahy sa tak nesmie stať nepreskúmateľnou ľubovôľou súdu, vymykajúcou sa akejkolvek kontrole. Nemožno priznávať neprimerané či dokonca tak premrštené sumy, ktoré by vo svojich dôsledkoch viedli k bezdôvodnému obohacovaniu sa a ktoré by napríklad pri porovnaní „odškodnenia“ zásahu do práva na ochranu osobnosti s „odškodňovaním“ zásahov do iných základných práv zaručených Ústavou Slovenskej republiky mohli niektoré ujmy na iných základných právach (napríklad ujmy na zdraví či dokonca živote) bagatelizovať.

23. Danou problematikou sa najvyšší súd zaoberal aj v rozhodnutí z 31. júla 2012 sp. zn. 6 Cdo 37/2012, v ktorom dospel k záveru, že súd je povinný vo svojom rozhodnutí zdôvodniť a vyrovnáť sa s relevantnými argumentmi účastníka o neprimeranosti odškodnenia aj s prihliadnutím na rozsah odškodnenia v iných, prejednávanej veci obdobných veciach; v tomto rozhodnutí dovolací súd poukázal na nález ústavného súdu zo 6. decembra 2006 sp. zn. III. ÚS 147/06 a tiež na rozsudok ESLP zo 17. júla 2012 v prípade Winkler proti Slovenskej republike.

24. Rovnako v rozhodnutí z 30. septembra 2013 sp. zn. 6 MCdo 15/2012 najvyšší súd dospel k záveru, že určenie výšky primeranej náhrady nemajetkovej ujmy nie je záležitosťou voľnej úvahy, ktorá by nepodliehala žiadnemu hodnoteniu; jej základom je zistenie skutkových okolností, ktoré súdu umožnia úvahu na určitom kvalitatívnom posúdení základných súvislostí. Treba, aby súdy v súvislosti s tým vzali do úvahy aj iné hmotnoprávne predpisy upravujúce odškodnenie, napríklad zákon č. 215/2006 Z. z. v

zmysle ktorého v prípade že trestným činom bola spôsobená smrť, má poškodený nárok na vyplatenie odškodnenia v sume päťdesiatnásobku minimálnej mzdy; pri trestnom čine znásilnenia, sexuálneho násillia alebo sexuálneho zneužívania za spôsobenú morálnu škodu stanovuje limit odškodnenia vo výške desaťnásobku minimálnej mzdy. Súd sa musí zaoberať napríklad aj otázkami, v čom je nemajetková ujma žalobcu v jeho spoločenskom, pracovnom, rodinnom živote spôsobená nezákonným rozhodnutím väčšia v porovnaní so smrteľným následkom trestného činu, respektíve s morálnou škodou spôsobenou trestným činom znásilnenia, sexuálneho násillia alebo sexuálneho zneužívania.

25. Vyššie uvedené rozhodnutia najvyššieho súdu sa týkali sporov, v ktorých išlo o náhradu nemajetkovej ujmy v zmysle zákona č. 58/1969 Zb. Tento zákon neupravoval náhradu (a teda ani jej výšku) nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím štátu. K záveru o možnosti priznať túto náhradu v zmysle zákona č. 58/1969 Zb. dospela prax všeobecných súdov Slovenskej republiky až v súvislosti s právnymi názormi najvyššieho súdu obsiahnutými v judikáte R 13/2009.

26. V danom prípade žalobca uplatnil nárok na náhradu nemajetkovej ujmy podľa zákona č. 514/2003 Z. z., ktorý na rozdiel od zákona č. 58/1969 Zb. upravuje možnosť priznať aj túto náhradu. Zákon č. 514/2003 Z. z. bol od svojho vydania viackrát novelizovaný. Výšky náhrady nemajetkovej ujmy sa týkala novela vykonaná zákonom č. 517/2008 Z. z., ktorým sa mení a doplňa zákon č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 517/2008 Z. z.“) účinným od 1. januára 2009 a ďalej zákonom č. 412/2012 Z. z. ktorým sa mení a doplňa zákon č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 412/2012 Z. z.“) účinným od 1. januára 2013.

27. V zmysle § 17 ods. 3 zákona č. 514/2003 Z. z. v znení zákona č. 517/2008 Z. z. sa výška nemajetkovej ujmy určuje s prihliadnutím najmä na a/ osobu poškodeného, jeho doterajší život a prostredie, v ktorom žije a pracuje, b/ závažnosť vzniknutej ujmy a na okolnosti, za ktorých k nej došlo, c/ závažnosť následkov, ktoré vznikli poškodenému v súkromnom živote, d/ závažnosť následkov, ktoré vznikli poškodenému v spoločenskom uplatnení. Ustanovením § 17 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z. z. v znení zákona č. 517/2008 Z. z. bol stanovený minimálny limit výšky nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonnými rozhodnutiami uvedenými v § 7 a § 8 tohto zákona (tak, že jej výška je najmenej jedna tridsatina priemernej nominálnej mesačnej mzdy zamestnanca v hospodárstve Slovenskej republiky za predchádzajúci kalendárny rok, a to za každý, aj začatý deň pozbavenia osobnej slobody).

28. V zmysle § 17 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z. z. v znení zákona č. 412/2012 Z. z. výška náhrady nemajetkovej ujmy priznaná podľa § 17 ods. 2 tohto zákona nemôže byť vyššia ako výška náhrady poskytovaná osobám poškodeným násilnými trestnými činmi podľa osobitného predpisu (pričom osobitným predpisom sa tu podľa poznámky pod čiarou rozumie zákon č. 215/2006 Z. z.). Zákom č. 412/2012 Z. z. bol teda stanovený maximálny limit výšky náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím.

29. Podľa názoru Európskeho súdu pre ľudské práva náhrada nemajetkovej ujmy v obdobných prípadoch musí byť rozumne primeraná utrpenej ujme na povesti (napr. Tolstoy Miloslavsky v. Spojené kráľovstvo). Európsky súd pre ľudské práva tiež konštatoval, že pri určovaní výšky náhrady ujmy treba vychádzať z dôkazov preukazujúcich výšku ujmy (napríklad Flux v. Moldavsko, Steel a Morris v. Spojené kráľovstvo). Okrem toho Európsky súd pre ľudské práva vyjadril názor, podľa ktorého výška náhrady v konkrétnom prípade musí zohľadňovať výšku náhrady priznávanú vnútroštátnymi súdmi v iných prípadoch týkajúcich sa poškodenia dobrej povesti (napríklad Público - Comunicação Social, S. A. v. Portugalsko). Napokon ESĽP zdôraznil, že pri určovaní výšky náhrady za porušenie osobnostných práv musí byť zohľadnená výška náhrady, ktorá je priznávaná za telesné zranenia alebo ktorá je priznávaná obetiam násilných činov, pričom náhrada za porušenie iných osobnostných práv by nemala bez existencie závažných a dostatočných dôvodov prevyšovať maximálnu výšku náhrady priznávanú za telesné zranenia alebo násilné činy (napr. Iltalehti a Karhuvaara v. Fínsko).

30. Podľa názoru senátu 6C predstavujú vyššie citované rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 177/2005, 4 Cdo 171/2005, 6 Cdo 37/2012, 6 MCdo 15/2012, na ktoré nadviazali dovolateľkou označené rozhodnutia sp. zn. 3 Cdo 19/2018 a 7 Cdo 100/2017 (priamo sa zaoberajúce vymedzenou právnou otázkou), ustálenú rozhodovaciu prax najvyššieho súdu. Ide o rozhodnutia najvyššieho súdu, v ktorých bol opakovane potvrdený určitý právny názor, ktorý neskôr nebol prekonaný. Uvedený právny názor formuloval najvyšší súd v rozhodnutí sp. zn. 3 Cdo 19/2018 nasledovne: „na záveroch najvyššieho súdu o povinnosti všeobecného súdu určiť primeranú výšku náhrady spôsobenej nezákonným rozhodnutím po zohľadnení iných právnych predpisov slovenského právneho poriadku upravujúcich odškodnenie, ako aj judikatúry ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva, ku ktorým dospel najvyšší súd skôr už v rozhodnutiach, v ktorých bol uplatnený nárok na náhradu nemajetkovej ujmy podľa zákona č. 58/1969 Zb., nezmenili neskôr nič ani zákon č. 517/2008 Z. z., ani zákon č. 412/2012 Z. z. Určenie maximálnej hranice náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím v zmysle zákona č. 412/2012 Z. z. tak, aby priznaná náhrada nebola vyššia ako náhrada za ujmu, ktorú utrpeli obeť trestných činov, je pokračovaním v už nastolenom trende legislatívnych úprav pod vplyvom rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva“.

31. Napriek iným právnym názorom vysloveným najmä v rozhodnutiach najvyššieho súdu zo 16. marca 2016 sp. zn. 7 Cdo 262/2015 a z 30. júla 2019 sp. zn. 4 Cdo 48/2017, spočívajúcich v tom, že aplikácia ustanovenia § 17 v znení zákona č. 412/2012 Z. z. na prípady vzniku škody spôsobenej uznesením o vznesení obvinenia vydaného pred 1. januárom 2013 by znamenala pripustiť, že poškodenému zaniklo právo na náhradu nemajetkovej ujmy vo výške presahujúcej limit zavedený zákonom č. 412/2012 Z. z., by znamenala popretie princípu úplného odškodnenia, ale aj neprípustné odňatie už existujúceho práva, ďalej zásah do legitímnej nádeje poškodeného na satisfakciu, a napokon aj porušenie zákazu retroaktivity, senát 6C nepovažuje predmetné rozhodnutia za spôsobilé narušiť jasnú judikatórnu líniu zavedenú rozhodnutiami najvyššieho súdu citovanými v predchádzajúcich bodoch (bod 18., 19., 21. až 24.) tohto rozhodnutia, a teda za rozhodnutia, v dôsledku ktorých by uvedené rozhodnutia najvyššieho súdu stratili povahu ustálenej rozhodovacej praxe.

32. Právny názor zastávajúci potrebu podrobnej špecifikácie dôsledkov vydania nezákonného rozhodnutia, preskúmateľnosti výšky náhrady nemajetkovej ujmy a náležité zohľadnenie iných právnych predpisov slovenského právneho poriadku upravujúcich odškodnenie, je pevne zakotvený v rozhodovacej praxi najvyššieho súdu prakticky od roku 2006. Tento právny názor predstavuje výklad súladný so štandardom ochrany ľudských práv na európskej úrovni, eliminuje ľubovôľu pri stanovení výšky náhrady nemajetkovej ujmy v obdobných prípadoch a zohľadňuje výšku priznaných náhrad pri zásahoch do iných základných práv zaručených Ústavou Slovenskej republiky. Uvedený prístup podľa názoru senátu 6C nepopiera princíp úplného odškodnenia, keďže nevyklučuje vo výnimočných prípadoch priznať vyššiu náhradu nemajetkovej ujmy za predpokladu riadneho odôvodnenia zvýšenej závažnosti zásahu do práva poškodeného v dôsledku nezákonného rozhodnutia. Taktiež podľa názoru vec prejednávajúceho senátu nejde o retroaktívnu aplikáciu ustanovenia § 17 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z. z., pričom poukazuje na rozdiel medzi priamou aplikáciou predmetného ustanovenia (ku ktorej nedochádza) a zohľadnením iných právnych predpisov slovenského právneho poriadku a judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva ako kritérií pri stanovení výšky náhrady nemajetkovej ujmy (ku ktorému dochádza).

33. Pokiaľ odvolací súd pri určení výšky náhrady nemajetkovej ujmy nezohľadnil závery najvyššieho súdu uvedené vo vyššie uvedených rozhodnutiach a výšku nemajetkovej ujmy určil bez zreteľa na právne predpisy slovenského právneho poriadku upravujúce odškodnenie a bez zreteľa na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva, odklonil sa od ustálenej praxe dovolacieho súdu a rozhodol nesprávne.

34. Vo vzťahu k ďalšej právnej otázke nastolenej dovolateľkou - či výšku nemajetkovej ujmy má súd priznať aj s ohľadom na stratu zamestnania a s tým spojené finančné výhody žalobcu v služobnom pomere, najvyšší súd uvádza, že dovolateľka zákonným spôsobom vymedzila právnou otázkou, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, ale neuviedla rozhodnutia predstavujúce

ustálenú rozhodovaciu prax najvyššieho súdu, od ktorých sa mal odvolací súd v tejto súvislosti odkloniť. Citované rozhodnutia správneho kolégia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Sžo 113/2008 z 26. mája 2009, sp. zn. 1 Sžo 385/2009 z 22. marca 2011 a sp. zn. 4 Sžo 10/2011 z 23. marca 2011 skutočne riešia otázku odlišnosti medzi správnym a trestným konaním pokiaľ ide o súvislosť medzi prepustením žalobcu zo služobného pomeru a jeho trestným stíhaním, ale nezaoberajú sa a ani neodpovedajú na otázku (vzhľadom na agendu správneho kolégia najvyššieho súdu sa ani zaoberať nemôžu) otázkou nastolenou dovolateľkou. Vo vzťahu k tejto časti dovolania tak musel najvyšší súd konštatovať, že dovolací dôvod nie je vymedzený spôsobom uvedeným v zákone (§ 447 písm. f) C. s. p.)

35. So zreteľom na vyššie uvedené najvyšší súd uzatvára, že žalovaná v dovolaní, ktoré je prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. a) C. s. p., opodstatnene uplatnila dovolací dôvod v zmysle § 432 ods. 1 C. s. p. argumentujúc, že napadnuté rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci.

36. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 C. s. p.). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 C. s. p.). Najvyšší súd v súlade s týmito ustanoveniami napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil vo výroku, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvej inštancie tak, že žalovaná je povinná zaplatiť žalobcovi 75 000,- eur s úrokom z omeškania vo výške 9 % ročne od 26. apríla 2012 do zaplataenia do 3 dní od právoplatnosti rozsudku vo výroku o trovách konania; vec v rozsahu zrušenia vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

37. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 C. s. p.). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 454 ods. 3 C. s. p.).

38. Toto uznesenie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.